

ALDOUS HUXLEY

Insula

Traducere din limba engleză și note
de Daniela Rogobete

POLIROM
2017

— Nimic, spuse Will. Cu excepția poate a venirii *mele* în Pala, via un naufragiu și o prăpastie, și a hipnozei printr-un monolog despre o catedrală englezească.

Susila rise.

— Din fericire, eu n-am fost nevoită să-ți fac toate pasele alea. Pe căldura asta! Chiar îl admir pe doctorul Andrew. Cîteodată îți ia trei ore să anesteziezi o persoană prin pase.

— Dar în final a reușit?

— Cu brio.

— Și chiar a făcut operația?

— Da, chiar a făcut operația, spuse doctorul MacPhail. Dar nu imediat. A fost nevoie de o lungă pregătire. Doctorul Andrew a început prin a-i spune pacientului său că, de atunci înainte, avea să fie în stare să înghită fără durere. Apoi, în următoarele trei săptămîni, el a fost cel care l-a hrănit. Și între mese îl hipnotiza și îl ținea adormit pînă venea iar timpul mesei. E minunat ceea ce trupul poate face pentru tine dacă doar îi acorzi o șansă. Raja a luat șase kilograme în greutate și s-a simțit ca un om nou. Un om nou plin de speranță și încredere. Știa că tot chinul său avea să se sfîrșească. Și același lucru îl știa și doctorul Andrew. În procesul de întărire a încrederii lui Raja, și-o întărise și el pe a lui. Nu era o încredere oarbă. Operația, era aproape sigur, avea să reușească. Însă această încredere de nezdruccinat nu l-a împiedicat să facă tot ce ar fi putut contribui la succesul ei. În primele faze ale procedurii, a început să acționeze asupra transei. Transa, îi tot spunea el pacientului său, devenea tot mai adîncă în fiecare zi, iar în ziua operației avea să fie mult mai adîncă decît fusese vreodată. De asemenea, avea să dureze mai mult. „Veți dormi“, l-a asigurat el pe Raja,

„patru ore întregi după ce operația va lua sfârșit; iar cînd vă veți trezi, nu veți simți nici cea mai mică durere.” Doctorul Andrew a făcut aceste afirmații cu un amestec de scepticism total și încredere deplină. Rațiunea și experiența trecută îl asigurau că toate acestea erau imposibile. Dar în contextul actual experiența trecută se dovedise a fi irelevantă. Imposibilul se întîmplase deja, de mai multe ori. Nu exista nici un motiv pentru care să nu se întîmple din nou. Important era să *spui* că avea să se întîmple, așa că o spunea iar și iar. Toate astea erau bune; dar încă și mai bună a fost invenția doctorului Andrew în ceea ce privea repetiția.

— Repetiția cui?

— A operației. Au parcurs procedura de vreo șase ori. Ultima repetiție a fost în dimineața operației. La șase, doctorul Andrew a intrat în camera lui Raja și, după o mică discuție voioasă, a început să facă pasele. În cîteva minute pacientul se afla într-o transă adîncă. Pas cu pas, doctorul Andrew i-a descris ceea ce urma să facă. Atingînd pometele obrazului lîngă ochiul drept al lui Raja, a spus: „Încep prin a întinde pielea. Iar acum, cu acest bisturiu (și a trasat cu vîrfurile unui creion o dungă de-a lungul obrazului), fac o incizie. Nu simțiți nici o durere, bineînțeles, nici cea mai mică neplăcere. Și acum țesuturile de dedesubt sînt pe cale să fie incizate și tot nu simțiți nimic. Rămîneți întins acolo, dormind confortabil, în timp ce eu disec obrazul pînă la nas. Din cînd în cînd mă opresc ca să leg vreun vas de sînge; apoi iarăși continui. Și cînd partea asta e rezolvată, sînt gata să încep să mă ocup de tumoră. Își are rădăcinile acolo, în antru, și a crescut în sus, pe sub pomete, prin orbita ochiului și în jos, pe git. Și în timp ce o desprind,

rămîneți întins ca și pînă acum, fără să simțiți nimic, absolut confortabil, complet relaxat. Și acum vă ridic capul". Potrivindu-și faptele cu vorbele, a ridicat capul lui Raja și l-a aplecat înainte, pe gîtul inert. „Îl ridic și îl îndoi așa încît să puteți să scăpați de sîngele care v-a curs în gură și pe gît. O parte din sînge v-a curs pe trahee și tușiți puțin ca să scăpați de el ; dar asta nu vă trezește". Raja a tușit o dată sau de două ori, apoi, cînd doctorul Andrew i-a dat drumul, a căzut înapoi pe pernă, încă profund adormit. „Și nu vă înecați nici măcar atunci cînd lucrez asupra părții de jos a tumorii din gîtul dumneavoastră". Doctorul Andrew a deschis gura lui Raja și i-a vîrît două degete pe gît. „Este doar o chestiune de a o desprinde, atîta tot. Nimic care să vă facă să vă înecați. Și dacă trebuie să tușiți ca să dați sîngele afară, o puteți face în somn. Da, în somn, în acest somn adînc, adînc".

Acesta a fost sfîrșitul repetiției. Zece minute mai tîrziu, după ce a mai făcut cîteva pase și i-a spus pacientului său să doarmă și mai adînc, doctorul Andrew a început operația. A întins pielea, a făcut incizia, a tăiat obrazul, a desprins tumora din rădăcinile fixate în antru. Raja stătea întins, perfect relaxat, cu pulsul ferm și stabil la șaptezeci și cinci, fără să simtă mai multă durere decît simțise în timpul simulării de la repetiție. Doctorul Andrew a lucrat asupra gîtului ; pacientul nu s-a înecat. Sîngele a curs prin trahee ; Raja a tușit, însă nu s-a trezit. La patru ore după ce operația s-a încheiat, el tot mai dormea ; apoi, punctual pînă la minut, a deschis ochii, i-a zîmbit doctorului Andrew prin bandaje și l-a întrebat, cu accentul lui melodios de Cockney, cînd urma să înceapă operația. După ce a fost hrănit și curățat, i-au fost administrate alte

pase și i s-a spus să mai doarmă încă patru ore și să se facă bine repede. Doctorul Andrew a continuat așa o săptămână întreagă. Șaisprezece ore de transă în fiecare zi, opt de conștientă. Raja nu resimțea aproape nici o durere și, în ciuda condițiilor cu totul septice în care operația avusese loc și în care se schimbau bandajele, rănilor s-au vindecat fără supurație. Amintindu-și grozăviile la care fusese martor în infirmeria din Edinburgh și ororile încă și mai înspăimântătoare din saloanele de chirurgie din Madras, doctorul Andrew nu-și putea crede ochilor. Iar apoi i s-a dat o altă ocazie de a-și dovedi ce putea face magnetismul animal. Fiica mai mare a lui Raja era în luna a noua a primei sale sarcini. Impresionată de ceea ce făcuse pentru soțul ei, Rani a trimis după doctorul Andrew. Acesta a găsit-o așezată lângă o fată de șaisprezece ani, fragilă și înspăimântată, care știa suficient dialect Cockney stîlcit cît să poată să-i spună că urma să moară – și ea, și copilășul ei. Trei păsări negre confirmaseră asta zburînd în trei zile succesive și tăindu-i calea. Doctorul Andrew n-a încercat s-o contrazică. În schimb, i-a cerut să se întindă, apoi a început să facă pase. Douăzeci de minute mai tîrziu fata era într-o transă profundă. În țara *lui*, a asigurat-o acum doctorul Andrew, păsările negre aduceau noroc, erau o prevestire a nașterii și bucuriei. Avea să-și aducă pe lume pruncul ușor și fără dureri. Da, cu tot atîta durere cîtă simțise și tatăl ei în timpul operației. Absolut nici o durere, i-a promis el, absolut nici o durere.

Trei zile mai tîrziu și după alte trei sau patru ore de sugestionare intensă, totul s-a adevărit. Atunci cînd Raja s-a trezit pentru masa de seară, a văzut-o pe soție așezată pe patul lui. „Avem

un nepot, a spus ea, iar fiica noastră e bine. Doctorul Andrew a spus că mîine vei fi dus în camera ei, ca să-i binecuvîntezi pe amîndoi". La finalul lunii, Raja a dizolvat Consiliul de Regență și și-a preluat puterile regale. Și le-a reluat mulțumită omului care-i salvase viața și (Rani era convinsă de asta) totodată pe cea a fiicei lui și, de cînd a revenit, Raja l-a avut pe doctorul Andrew drept consilier-șef.

— Așadar nu s-a mai întors la Madras?

— Nu. Nici măcar la Londra. A rămas aici, în Pala.

— Încercînd să schimbe accentul lui Raja?

— Și încercînd, cu mai mult succes, să schimbe regatul lui Raja.

— În ce?

— Aceasta este o întrebare la care n-ar fi putut răspunde. În vremurile acelea timpurii nu avea nici un plan, doar un set de lucruri care-i plăceau și altele care-i displăceau. Existau lucruri legate de Pala care-i plăceau și multe altele care nu-i plăceau deloc. Lucruri legate de Europa pe care le detesta și lucruri pe care le aproba cu ardoare. Lucruri văzute în călătoriile sale care păreau să fie logice și lucruri care-l umpleau de dezgust. Oamenii, începea el să priceapă, sînt în același timp și beneficiarii, și victimele culturii lor. Ea îi face să înflorească; dar îi și strivește atunci cînd sînt încă muguri sau declanșează vreo boală în inima florii. N-ar putea fi oare posibil ca pe această insulă interzisă să se evite boala, să se reducă strivirile și fiecare floare să devină mai frumoasă? Aceasta era întrebarea la care, implicit la început, apoi din ce în ce mai conștienți de ceea ce urmau să facă, doctorul Andrew și Raja încercau să găsească un răspuns.

— Și *au găsit* într-adevăr un răspuns ?

— Privind înapoi, spuse doctorul MacPhail, rămîi uimit de ceea ce au realizat oamenii aceia doi. Doctorul scoțian și regele palanez, calvinistul-convertit-la-ateism și piosul-budist-*mahayana* — ce pereche ciudată ! Însă foarte curînd, o pereche de buni prieteni ; mai mult decît atît, o pereche de temperamente și însușiri complementare, cu filosofii complementare și bagaje de cunoștințe complementare, fiecare din ei completînd deficiențele celuilalt, fiecare din ei stimulînd și accentuînd însușirile innăscute ale celuilalt. Mentea lui Raja era una ascuțită și subtilă ; însă el nu știa nimic despre lumea de dincolo de granițele insulei lui, nimic despre fizică, nimic despre tehnologia europeană, despre arta europeană, despre modul de a gîndi european. Nu mai puțin inteligent, doctorul Andrew nu știa nimic, bineînțeleș, despre pictura, poezia și filosofia indiană. Tot așa nu știa nimic, după cîte a descoperit el treptat, despre știința minții umane și a artei de a trăi. În lunile care au urmat operației, fiecare a devenit elevul și profesorul celuilalt. Și, bineînțeleș, acela a fost doar începutul. Ei nu erau simpli cetățeni preocupați de propria lor desăvîrșire. Raja avea un milion de supuși, iar doctorul Andrew era de fapt primul său ministru. Desăvîrșirea individuală trebuia să fie preliminară desăvîrșirii publice. Dacă regele și doctorul se învățau acum unul pe celălalt cum să culeagă ce era mai bun din ambele lumi — orientală și europeană, veche și modernă — era cu scopul de a ajuta întreaga națiune să facă la fel. Să culeagă ce era mai bun din ambele lumi — ce spun eu aici ? Să culeagă tot ce era mai bun din *toate* lumile, lumile deja create în interiorul diferitelor culturi și, dincolo